

ชุดฝึกทักษะการอ่านวิเคราะห์วิจารณ์

วรรณคดี ด้านวรรณศิลป์

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

เล่มที่ ๑๑

นางอุไรรัตน์ ศรีวงษ์ชัย
ตำแหน่งครู วิทยฐานะครูชำนาญการ

โรงเรียนพุทไธสง
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๓๒
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

ชุดฝึกทักษะการอ่านวิเคราะห์วิจารณ์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ เล่มที่ ๑๑ การอ่านวิเคราะห์วิจารณ์วรรณคดี ด้านวรรณศิลป์ ได้จัดทำขึ้นเพื่อใช้
ในการฝึกทักษะด้านการอ่านวิเคราะห์วิจารณ์วรรณคดี ด้านวรรณศิลป์ ซึ่งจะทำให้นักเรียนสามารถวิเคราะห์
วิจารณ์ และสามารถนำความรู้ความคิด และประสบการณ์ที่ได้รับไปใช้ให้เกิดประโยชน์ทั้งด้านการเรียน
และการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ขณะเดียวกันยังช่วยให้นักเรียนมีความสุข เพลิดเพลินกับ
การเรียนรู้ เสริมสร้างนิสัยรักการอ่าน และมีความภูมิใจในผลงานของตนเอง นอกจากนี้นักเรียนจะได้นำไป
ฝึกทักษะแล้ว ครูผู้สอนสามารถนำไปใช้ทบทวนเนื้อหาที่นักเรียนได้เรียนไปแล้ว และใช้สอนซ่อมเสริม
นักเรียนที่มีความบกพร่องด้านทักษะการอ่านด้วย

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าชุดฝึกทักษะการอ่านวิเคราะห์วิจารณ์ เล่มที่ ๑๑ นี้คงเอื้อประโยชน์แก่นักเรียน ครูผู้สอน และผู้ที่สนใจได้เป็นอย่างดี

อุไรรัตน์ ศรีวงษ์ชัย

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำ.....	ก
สารบัญ.....	๗
คำแนะนำในการใช้ชุดฝึกทักษะ.....	๑
สาระการเรียนรู้และจุดประสงค์การเรียนรู้.....	๓
การวัดผลประเมินผล.....	๔
แบบทดสอบก่อนเรียน.....	๕
กระดาษคำตอบแบบทดสอบก่อนเรียน.....	๘
บัตรคำสั่ง.....	๙
ใบความรู้ที่ ๑ หลักการอ่านวิเคราะห์วิจารณ์วรรณคดีด้านวรรณศิลป์.....	๑๐
ใบงานที่ ๑๑.๑.....	๑๔
ใบงานที่ ๑๑.๒.....	๑๕
ใบความรู้ที่ ๒ ตัวอย่างแนวทางการอ่านวิเคราะห์วิจารณ์วรรณคดีด้านวรรณศิลป์.....	๑๖
ใบงานที่ ๑๑.๓.....	๒๑
ใบงานที่ ๑๑.๔.....	๒๔
แบบทดสอบหลังเรียน.....	๒๕
กระดาษคำตอบแบบทดสอบหลังเรียน.....	๒๘
บรรณานุกรม.....	๒๙
ภาคผนวก.....	๓๐
เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน.....	๓๑
แนวการตอบ ใบงานที่ ๑๑.๑ – ๑๑.๔.....	๓๒
เฉลยแบบทดสอบหลังเรียน.....	๓๖
เกณฑ์และแบบวัดผลประเมินผล.....	๓๗

คำแนะนำในการใช้ชุดฝึกทักษะ

สำหรับครู

๑. ชุดฝึกทักษะภาษาไทย เรื่อง การอ่านวิเคราะห์วิจารณ์ มีทั้งหมด ๑๒ เล่ม
๒. ชุดฝึกทักษะ เล่มที่ ๑๑ เรื่อง การอ่านวิเคราะห์วิจารณ์วรรณคดีด้านวรรณศิลป์ ประกอบด้วย
 - ๒.๑ จุดประสงค์การเรียนรู้
 - ๒.๒ แบบทดสอบก่อนเรียน
 - ๒.๓ บัตรคำสั่ง
 - ๒.๔ ใบความรู้ที่ ๑ เรื่อง หลักการอ่านวิเคราะห์วิจารณ์วรรณคดีด้านวรรณศิลป์
 - ๒.๕ ใบความรู้ที่ ๒ เรื่อง ตัวอย่างแนวทางการอ่านวิเคราะห์วิจารณ์วรรณคดีด้านวรรณศิลป์
 - ๒.๖ ใบงานที่ ๑๑.๑ - ๑๑.๔
 - ๒.๗ เฉลยใบงาน
 - ๒.๘ แบบทดสอบหลังเรียน
 - ๒.๙ เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน และ หลังเรียน
 - ๒.๑๐ บรรณานุกรม
๓. ควรศึกษาคำชี้แจงในการใช้ชุดฝึกทักษะก่อนใช้ทุกเล่ม
๔. ให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน เรื่อง การอ่านวิเคราะห์วิจารณ์วรรณคดีด้านวรรณศิลป์
๕. ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม (จำนวนต่อหนึ่งกลุ่มอยู่ในดุลยพินิจของครูจัดตามความเหมาะสม) แล้วศึกษาใบความรู้และทำใบงานแต่ละชุดให้สัมพันธ์กับจุดประสงค์การเรียนรู้
๖. ครูสังเกตพฤติกรรมการใช้ชุดฝึกทักษะของนักเรียน ขณะทำกิจกรรมพร้อมบันทึกผลการสังเกต
๗. ควรเฉลยใบงานร่วมกับนักเรียน เพื่อให้นักเรียนเข้าใจยิ่งขึ้น
๘. ให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน เรื่อง การอ่านวิเคราะห์วิจารณ์วรรณคดีด้านวรรณศิลป์ เพื่อวัดความรู้ความเข้าใจแล้วนำผลการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนมาเปรียบเทียบเพื่อทราบผลการพัฒนาด้วย

สำหรับนักเรียน

๑. ชุดฝึกทักษะภาษาไทย เรื่อง การอ่านวิเคราะห์วิจารณ์ มีทั้งหมด ๑๒ เล่ม
๒. ชุดฝึกทักษะภาษาไทย เล่มที่ ๑๑ เรื่อง การอ่านวิเคราะห์วิจารณ์วรรณคดีด้านวรรณศิลป์ ประกอบด้วย
 - ๒.๑ จุดประสงค์การเรียนรู้
 - ๒.๒ แบบทดสอบก่อนเรียน
 - ๒.๓ บัตรคำสั่ง
 - ๒.๔ ใบความรู้ที่ ๑ เรื่อง หลักการอ่านวิเคราะห์วิจารณ์วรรณคดีด้านวรรณศิลป์
 - ๒.๕ ใบความรู้ที่ ๒ เรื่อง ตัวอย่างแนวทางการอ่านวิเคราะห์วิจารณ์วรรณคดีด้านวรรณศิลป์
 - ๒.๖ ใบงานที่ ๑๑.๑ – ๑๑.๔
 - ๒.๗ เฉลยใบงาน
 - ๒.๘ แบบทดสอบหลังเรียน
 - ๒.๙ เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน และ หลังเรียน
 - ๒.๑๐ บรรณานุกรม
๓. ควรศึกษาคำชี้แจงในการใช้ชุดฝึกทักษะก่อนใช้ทุกเล่ม
๔. นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน เรื่อง การอ่านวิเคราะห์วิจารณ์วรรณคดีด้านวรรณศิลป์
๕. นักเรียนปฏิบัติตามบัตรคำสั่งจากนั้นศึกษาใบความรู้ที่ ๑ แล้วทำใบงาน ๑๑.๑, ๑๑.๒ โดยให้สัมพันธ์กับจุดประสงค์การเรียนรู้
๖. นักเรียนศึกษาใบความรู้ที่ ๒ แล้วทำใบงาน ๑๑.๓, ๑๑.๔ โดยให้สัมพันธ์กับจุดประสงค์การเรียนรู้
๗. นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน เรื่อง การอ่านวิเคราะห์วิจารณ์วรรณคดีด้านวรรณศิลป์ เพื่อวัดความรู้ความเข้าใจแล้วนำผลการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนมาเปรียบเทียบเพื่อทราบผลการพัฒนาด้วย

สาระการเรียนรู้

๑. ความหมายและแนวทางการอ่านวิเคราะห์วิจารณ์วรรณคดีด้านวรรณศิลป์
๒. การอ่านวิเคราะห์วิจารณ์วรรณคดีด้านวรรณศิลป์
๓. วรรณคดี เรื่อง กาพย์เห่เรือ และไตรภูมิพระร่วง

จุดประสงค์การเรียนรู้

๑. อธิบายหลักและวิธีการพิจารณาวรรณคดีด้านวรรณศิลป์
๒. วิเคราะห์วิจารณ์วรรณคดี ด้านวรรณศิลป์ เรื่อง กาพย์เห่เรือ ได้ถูกต้องตามหลักและวิธีการพิจารณาวรรณคดี
๓. สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้

ตั้งใจศึกษานะคะ

การวัดผลประเมินผลและแนวการวัดผลประเมินผล

กิจกรรมที่ประเมิน	วิธีการวัดประเมินผล	เครื่องมือวัด	เกณฑ์การประเมิน
ด้านความรู้ ๑. อธิบายหลักและวิธีการพิจารณาวรรณคดีด้านวรรณศิลป์	๑. ตรวจสอบทดสอบหลังเรียน ๒. ตรวจสอบงานจากชุดฝึกทักษะ	๑. แบบทดสอบหลังเรียน ๒. ใบงานจากชุดฝึกทักษะ	๑. นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียนได้ถูกต้อง ร้อยละ ๘๐ ๒. นักเรียนทำใบงานจากชุดฝึกทักษะ ได้คะแนนไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐
ด้านทักษะ/กระบวนการ ๑. วิเคราะห์วิจารณ์วรรณคดี ด้านวรรณศิลป์ เรื่อง กาพย์เห่เรือ ได้ถูกต้องตามหลักและวิธีการพิจารณาวรรณคดี ๒. สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้	๑. ตรวจสอบงานจากชุดฝึกทักษะ ๒. การสังเกต การซักถาม และการร่วมกิจกรรมการเรียนรู้	๑. ใบงานจากชุดฝึกทักษะ ๒. แบบประเมินทักษะการเรียนรู้	ได้คะแนนไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐
ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ๑. ความมุ่งมั่นในการทำงาน ๒. ความรับผิดชอบ ๓. ความมีระเบียบวินัย ๔. ความเอื้อเฟื้อและสามัคคี ๕. ความเชื่อมั่นในตนเอง	การสังเกตพฤติกรรม การเรียนรู้ การซักถาม และการร่วมกิจกรรมการเรียนรู้	แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์	ได้คะแนนไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐

เกณฑ์การประเมินผล

ดีมาก	หมายถึง	ได้คะแนนร้อยละ	๘๐ - ๑๐๐
ดี	หมายถึง	ได้คะแนนร้อยละ	๗๐ - ๗๙
พอใช้	หมายถึง	ได้คะแนนร้อยละ	๖๐ - ๖๙
ปรับปรุงแก้ไข	หมายถึง	ได้คะแนนร้อยละ	๕๙ ลงมา

แบบทดสอบก่อนเรียน

การอ่านวิเคราะห์วิจารณ์วรรณคดีด้านวรรณศิลป์

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว โดยกาเครื่องหมายกากบาท (x) ลงในกระดาษคำตอบ

๑. ข้อใดกล่าวไม่ถูกต้อง

- ก. วรรณคดีหมายถึง หนังสือที่ได้รับความนิยมว่าแต่งดี
- ข. คุณค่าด้านวรรณศิลป์คือความงามที่เกิดจากกลวิธีในการแต่ง
- ค. การพิจารณาคุณค่าด้านวรรณศิลป์มีการสรรคำและใช้ภาพพจน์
- ง. ภาพพจน์อุปลักษณ์คือการเปรียบสิ่งหนึ่งเหมือนอีกสิ่งหนึ่ง

๒. ข้อใดไม่มีคำศัพท์หมายถึงน้ำ

- ก. กริธาหมู่เนาเศ จากนครศโดยสาชล
- ข. นาวาแน่นเป็นขนัด ล้วนรูปสัตว์แสนยาก
- ค. สมรรลไฮไกรกาบแก้ว แสงแวววับจับสาค
- ง. เลียงผาง่าเท้าโผน เพียงโจนไปในวารี

แม้จะเป็นก่อนเรียนก็
ตั้งใจทำนะคะ

๓. ข้อใดใช้ภาพพจน์ต่างจากข้ออื่น

ก. เรือม้าหน้ามุงน้ำ	เล่นเฉื่อยฉ่ำล่ำระหง
เพียงม้าอาชาทรง	องค์พระพายผายผันผยอง
ข. สุวรรณหงส์ทรงพู่ห้อย	งามชดช้อยลอยหลังสินธุ์
เพียงหงส์ทรงพรหมินทร์	ลินลาศเลื่อนเตือนตาชม
ค. น้ำเงินคือเงินยวง	ขาวพรายช่วงสีสำอาง
ไม่เทียบเปรียบโฉมนาง	งามเรืองเรือเนื้อสองสี
ง. เพียนทองงามดังทอง	ไม่เหมือนน้องห่มตาดพราย
กระแหแหห่างชาย	ดังสายสวาทคลาดจากสม

๔. พรรณคดีเรื่องไตรภูมิพระร่วง ตอน มนุสสภูมิ แต่งด้วยคำประพันธ์ประเภทใด

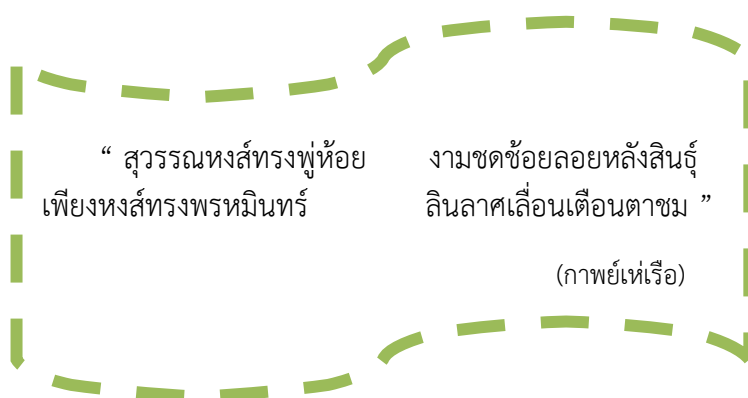
- ก. ความเรียงร้อยแก้ว
- ข. ร่ายสุภาพ
- ค. กาพย์ยานี ๑๑
- ง. กลอนสุภาพ

๕. ข้อใดมีลักษณะเด่นด้านการหลากคำที่มีความเหมือนกันหรือคล้ายกัน

- ก. เลือดแล่นน้ำเหลืองย่อยลงเต็มตนยะหยดทุกเมื่อแล
- ข. เมื่อจะคลอดออก ตนกุมารนั้นเย็น เย็นเนื้อเย็นใจ
- ค. แลภูเขาอันซื่อคังไคยบรรพตหีบแลเหงแลดบับ นั้นแล
- ง. คนผู้ใดจากแต่่นรมาเกิดจัน เมื่อคลอดออกตนกุมารนั้นร้อน

๖. ข้อใดใช้จินตภาพต่างจากข้ออื่น

- ก. เชิงแซ่แตรสังข์ฆ้องกลอง ช้างร้องเรียกมันสนั่นป่า
- ข. ม้ารถคชกรรมครั้นครั้น ดังเสียงคลื่นในสมุทรไม่ขาดสาย
- ค. ตะลุมบอนฟอนพินกันกลางแปลง ต่อแย้งยุทธยิงชิงชัย
- ง. เสียงโกลนกระทบแผงช้างม้า ดังว่าเสียงพายู้อึงอล

๗. จากคำประพันธ์ข้างต้น มีการเปรียบเทียบสิ่งใด

- ก. เปรียบเทียบเรือสุวรรณหงส์กับหงส์พาหนะของพระพรหม
- ข. เปรียบเทียบเรือสุวรรณหงส์กับความงามของพระพรหม
- ค. เปรียบเทียบหงส์ของพระพรหมกับนางรำ
- ง. เปรียบเทียบหงส์กับพระพรหม

๘. ข้อใดมีการใช้สัทพจน์

- ก. แต่อย่างเหยียบเกรียบกรอบก็เหลียวหลัง
- ข. น้ำพระอัสสุชลนาเธอไหลนองคลองพระเนตร
- ค. มัทรีนี้เป็นข้าเก่าแต่ก่อนมาดั่งเงาตามพระบาทก็เหมือนกัน
- ง. ให้ลายเลื่อมเห็นเป็นรูปคนตะคุ่มๆ อยู่คล้ายๆ แล้วก็หายไป

๙. ข้อใดมีสัมผัสพยัญชนะมากที่สุด

- ก. นาวาแน่นเป็นชนิด ล้วนรูปสัตว์แสนยาก
- ข. เรือเร็วทิวธงสลอน สาครณ์ครั่นครื้นฟอง
- ค. เรือครุฑยุคนาคหัว ลือลอมมาพาผันผยอง
- ง. พลพายกรายพายทอง ร้องโห่เหอโห้เหมา

๑๐. ภาพยนตร์เรื่องใดใช้รูปแบบคำประพันธ์แบบใด

- ก. โคลงสี่สุภาพ และ ภาพยนตร์ยานี ๑๑
- ข. โคลงสี่สุภาพ และ กลอน ๔
- ค. ภาพยนตร์ยานี ๑๑ และ กลอน ๔
- ง. ร่ายยาว ๑ บท และ โคลงสี่สุภาพ

ทำลงในกระดาษคำตอบที่เตรียมให้นะจ๊ะ

กระดาษคำตอบ
แบบทดสอบก่อนเรียน

เรื่อง การอ่านวิเคราะห์วิจารณ์วรรณคดี ด้านวรรณศิลป์

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียวโดยกาเครื่องหมายกากบาท (x) ลงในกระดาษคำตอบ

ข้อ	ก	ข	ค	ง
๑				
๒				
๓				
๔				
๕				
๖				
๗				
๘				
๙				
๑๐				

ทดสอบก่อนเรียนแล้วก็เริ่ม
ปฏิบัติตามกิจกรรมที่
กำหนดให้เลยนะคะ

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....ได้.....คะแนน

บัตรคำสั่ง

ให้สมาชิกทุกกลุ่มดำเนินการตามรายการให้ปฏิบัติดังนี้

๑. เลือกหัวหน้าและรองหัวหน้ากลุ่ม
๒. ตั้งชื่อกลุ่มและเขียนรายชื่อสมาชิกกลุ่ม
๓. รองหัวหน้ากลุ่มรับซองบรรจงานกลุ่มละ ๑ ซอง
๔. หัวหน้ากลุ่มอ่านบัตรคำสั่งให้สมาชิกในกลุ่มฟัง และแจกใบความรู้ที่ ๑ - ๒ ให้สมาชิกทุกคนศึกษา
๕. สมาชิกทุกคนช่วยกันคิดเกี่ยวกับงานที่ได้รับมอบหมาย และร่วมกันสรุปเป็นความคิดของกลุ่ม
๖. รองหัวหน้าบันทึกเรื่องที่ศึกษา เมื่อทำเสร็จแล้วสมาชิกทุกคนช่วยกันตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม และปรับปรุงแก้ไข
๗. ตัวแทนกลุ่มนำเสนอผลงานกลุ่มต่อชั้นเรียน
๘. เก็บอุปกรณ์ทุกอย่างเข้าซองบรรจุตามเดิม ให้หัวหน้ากลุ่มนำซองส่งครู

ใบความรู้ที่ ๑

หลักการอ่านวิเคราะห์วิจารณ์วรรณคดี ด้านวรรณศิลป์

วรรณคดี หมายถึง หนังสือที่ได้รับการยกย่องว่า
แต่งดี มีคุณค่า ทั้งนี้หนังสือที่จัดว่าเป็นวรรณคดี
ได้แก่ นิทานกวีนิพนธ์ ละครพุด และพงศาวดาร

คุณค่าด้านวรรณศิลป์ คือ ความงามที่เกิดจากกลวิธี
ในการแต่งวรรณคดีหรือวรรณกรรมเรื่องนั้นๆ

แนวทางการพิจารณาคูณค่าทางวรรณศิลป์

การพิจารณาวรรณคดีทางด้านคุณค่าทางวรรณศิลป์
มีแนวทางการพิจารณา ดังนี้

๑. การสรรคำ
๒. การใช้ภาพพจน์

การสรรคำ คือ การเลือกใช้คำให้สื่อความคิด
ความเข้าใจ ความรู้สึก อารมณ์ ได้อย่าง
ไพเราะ โดยพิจารณาการใช้คำต่าง ๆ ดังนี้

๑) การเลือกใช้คำได้ถูกต้องตรงตามความหมายที่ต้องการ เช่น จากบทประพันธ์
คำว่า บังอร และ วนิดา หมายถึง ผู้หญิง และนางผู้เป็นที่รัก

“ชมดวงพวงนางแย้ม	บานสลัมแย้มเกสร
คิดความยาม บังอร	แย้มโอษฐ์ยิ้มพริ้มพรายงาม
มะลิวัลย์พันจิกจวง	ดอกเป็นพวงร่วงเรณู
หอมมาน่าเอ็นดู	ชูขึ้นจิตคิด วนิดา ”

(ภาพยี่เห่เรือ)

๒) การเลือกใช้คำที่เหมาะสมแก่เนื้อเรื่องและฐานะของบุคคลในเรื่อง เช่น
จากบทประพันธ์ พระเจ้าอชาตศัตรูเสวยใช้คำบริภาษวิสการพราหมณ์ ซึ่งเป็นคำที่กษัตริย์ใช้
กับผู้ที่มีฐานะต่ำกว่า

“เอออุเหม่นะมึงข้างกระไร	
ทุทาสสกุลฉะนี้ไฉน	ก็มาเป็น
ศึกบถึงและมึงก็ยังมีเห็น	
จะน้อยจะมากจะยากจะเย็น	ประการใด
อวดฉลาด และคาดแกลงเพราะใจ	
ขยาดขยันมิทันอะไร	ก็หมิ่นกู”

(สามัคคีเภทคำฉันท์)

๓) การเลือกใช้คำที่เหมาะสมแก่ลักษณะของคำประพันธ์ เช่น จากคำประพันธ์มีคำที่
ใช้ได้ทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง เช่น คำพื้นฐานต่าง ๆ ได้แก่ เลือด หน้าเลือด หลบลิ ชุก เป็นต้น

“ตื่นตา หน้าเลือด	หมด เลือด สั่นกาย
หลบลิ หนีตาย	วุ่นหัวนพรั้นใจ
ชุก ครอกชอกคร้ว	ซ่อนตัวแตกภัย
เข้าดงพงไพร	ทิ้งย่านบ้านตน”

(สามัคคีเภทคำฉันท์)

๔) การเลือกใช้คำโดยคำนึงถึงเสียง

- ๔.๑) คำที่เล่นเสียงวรรณยุกต์ เพื่อสร้างความหลากหลายของระดับเสียงสูงต่ำ ซึ่งจะทำให้เกิดความไพเราะด้านเสียง เช่น

“ผู้ลึงใหญ่่น้อยกระจู้ย ชะนีอู้ยอู้ยร้องหา
ผู้ค่างหว่งพฤษา ค่างโจนไล่ไข่วปลายยาง”

(กาพย์ห่อโคลงประพาสธารทองแดง ของ เจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร)

- ๔.๒) คำที่เลียนเสียงธรรมชาติ ทำให้ผู้อ่านเห็นภาพชัดเจน เกิดความรู้สึก คล้อยตาม เช่น

“เปรี้ยงเปรี้ยงดังเสียงฟ้าร้อง กึกก้องทั่วทศทิศา
ต้องอกทศกัณฐ์สุรา ตกจากรถอลงกรณ์”

(รามเกียรติ์)

- ๔.๓) คำที่เล่นเสียงสัมผัส คือการใช้ถ้อยคำให้มีเสียงสัมผัสคล้องจองของคำ ประพันธ์ เช่น

“ไผ่ซอ้ออ้อเอียดเปียดอด ลมลอดไล่เลี้ยวเรียวไผ่
อดแอดแอดอดยอดไถว แพบไผ่ไผ่น้ำลำคลอง”

(คำหยาด)

- ๔.๔) การเล่นคำพ้องเสียงและซ้ำคำ คือการใช้คำเดียวกัน หรือมีเสียง เหมือนกัน ใช้ซ้ำหลายแห่งในบทประพันธ์หนึ่งบท เพื่อย้ำน้ำหนักความ ให้นักแน่น เช่น

“แก้มซ้ำซ้ำใครต้อง อันแก้มน้องซ้ำเพราะชม
ปลาทุกทุกซอกกรม เหมือนทุกซุฟี่ที่จากนาง”

(กาพย์เห่เรือ)

การใช้ภาพพจน์

คือ การพดพิงแพลงภาษาที่ใช้พูดหรือเขียนที่ทำให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพ ได้อารมณ์ และความรู้สึก การใช้โวหารมีหลายลักษณะดังนี้

๑) **การใช้อุปมา** เป็นการเปรียบเทียบว่าสิ่งหนึ่งเหมือนกับสิ่งหนึ่ง โดยใช้คำว่า ดุจ เสมือน ดัง ดัง ราว พ่าง เพียง เพียง ประหนึ่ง กล แสดงความหมายเดียวกับคำว่าเหมือน

๒) **การใช้อุปลักษณ์** เป็นการเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่ง การเปรียบลักษณะนี้ไม่มีคำที่สื่อความหมายว่าเหมือน แต่ใช้คำว่า **เป็น คือ เท่า**

๓) **การใช้บุคคลวัต** เป็นการสมมุติสิ่งไม่มีชีวิตหรือสัตว์ให้มีกิริยาอาการ ความรู้สึกเหมือนมนุษย์ เช่น ดอกไม้หัวเราะเยาะแสงจันทร์

๔) **การใช้ตพจน์หรืออวพจน์** คือการกล่าวที่ผิดไปจากที่เป็นจริง โดย

ตพจน์ เป็นการกล่าวเกินจริง เช่นคิดถึงเธอทุกลมหายใจ

อวพจน์ เป็นการกล่าวน้อยกว่าความเป็นจริง เช่นมีทองเท่าหนวดกุ้ง

๕) **การใช้สัญลักษณ์** เป็นการใช้ส่วนประกอบที่เด่นของสิ่งหนึ่งแทนสิ่งนั้นทั้งหมด เช่น ดอกไม้ แทน ผู้หญิง ราชสีห์ แทน ผู้มีอำนาจ ลา แทน คนโง่ เป็นต้น

๖) **การใช้ปฏิพจน์** เป็นการเปรียบเทียบโดยใช้คำตัดกันหรือตรงกันข้ามเพื่อให้มีความหมายใหม่ และมีผลต่ออารมณ์ความรู้สึก เช่น

“อยู่ปราสาทเสาคอดยอดดวัน กำแพงแก้วแล้วล้วนด้วยเรียวหนาม
มีทหารหอนเห่าเฝ้าโมงยาม คอยปราบปรามปัจจามิตรที่คิดร้าย”

(ระเด่นลันได)

๗) **การใช้สัทพจน์** คือคำเลียนเสียงธรรมชาติ เช่นครื้นครื้นใช้ฟ้าร้อง เรียมครวญ

๘) **การใช้คำภาษากวี** ภาษากวีเป็นกลุ่มคำที่กวีเลือกสรรสำหรับคำประพันธ์ โดยเฉพาะ ซึ่งไม่ใช่ในภาษาสามัญ มีส่วนทำให้คำประพันธ์สูงส่ง สง่างาม มีพลัง ลึกซึ้ง เช่น

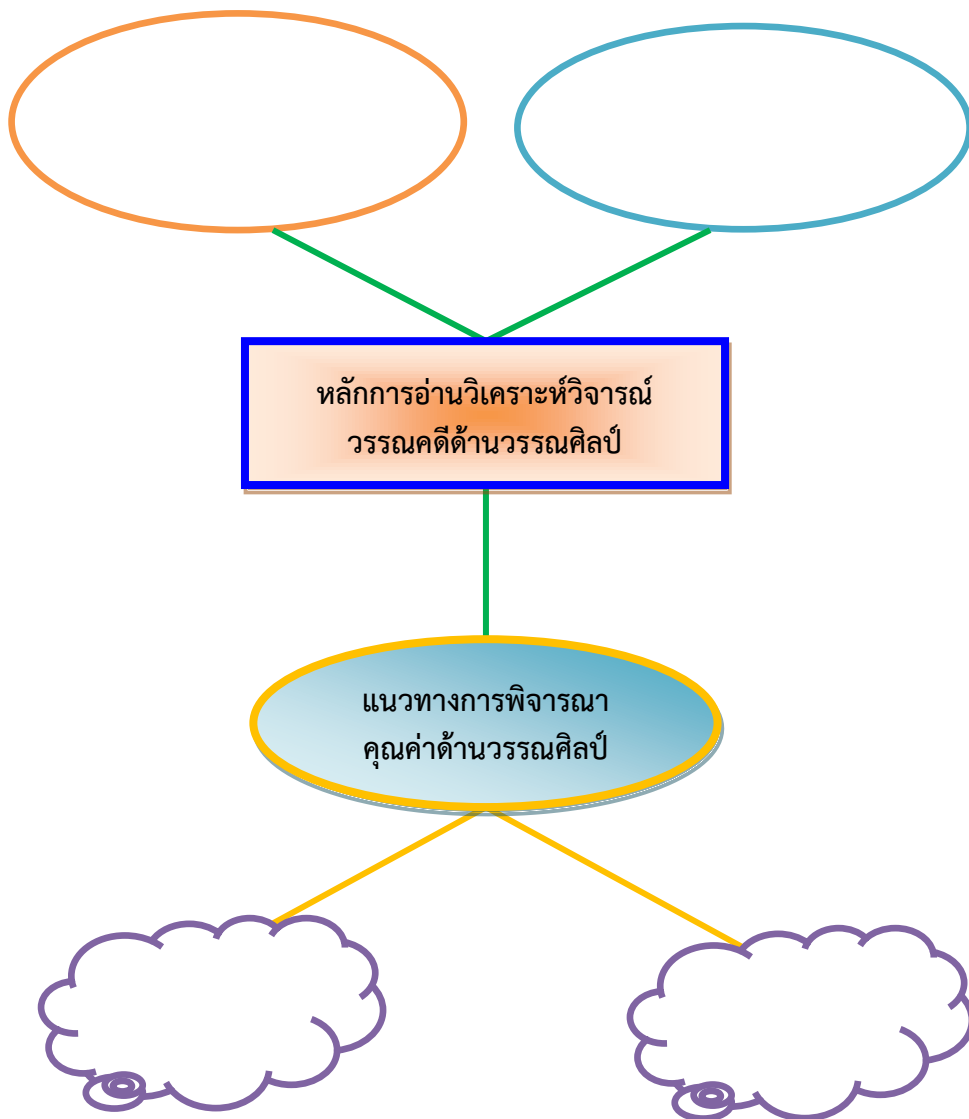
“ปิ่นเขตรมครชัต
ยังทัพประทับตรง
ภูธรสังเกต
แห่งราชวชิ

ดิยรัชธำรง
นครเทวีสาลี
พิเคราะห์เหตุ ณ ธานี
ขณะเศิกประชิดแดน”

(สามัคคีเภทคำฉันท์)

ใบงานที่ ๑๑.๑ แผนภาพความคิด

คำชี้แจง ให้นักเรียนศึกษาใบความรู้เรื่อง หลักการอ่านวิเคราะห์วิจารณ์วรรณคดีด้านวรรณศิลป์ แล้วเขียนสรุปเป็นแผนภาพความคิด โดยเพิ่มเติมข้อมูลให้ถูกต้องครบถ้วน

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....กลุ่มที่.....ได้.....คะแนน

ใบงานที่ ๑๑.๒ หลักการอ่านวิเคราะห์วิจารณ์
วรรณคดีด้านวรรณศิลป์

คำชี้แจง ให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม ศึกษาใบความรู้ที่ ๑ เรื่องหลักการอ่านวิเคราะห์วิจารณ์
วรรณคดีด้านวรรณศิลป์ แล้วช่วยกันสรุปประเด็นสำคัญตามหัวข้อต่อไปนี้

๑. วรรณคดี คืออะไร

.....

.....

.....

๒. คุณค่าวรรณคดีด้านวรรณศิลป์ คืออะไร

.....

.....

.....

๓. แนวทางการพิจารณาคุณค่าวรรณคดีด้านวรรณศิลป์ มีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

๔. การพิจารณาการเลือกใช้คำ มีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

๕. การพิจารณาการใช้ภาพพจน์ มีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....กลุ่ม.....ได้.....คะแนน

ใบความรู้ที่ ๒

ตัวอย่างการอ่านวิเคราะห์วิจารณ์วรรณคดีด้านวรรณศิลป์

ไตรภูมิพระร่วง

พระมหาธรรมราชาที่ ๑ (พญาลิไทย)

ตอน มนุสสภูมิ

ผิรูปอันจะเกิดเป็นชายก็ดีเป็นหญิงก็ดี เกิดมีอาทิแต่เกิดเป็นกละนั้น โดยใหญ่แต่วันละวันแลน้อยครั้งถึง ๗ วันตั้งน้ำล้างเนื้อนั้นเรียกว่าอัมพุทะ อัมพุทะนั้นโดยใหญ่ไปทุกวารสัปดาห์ ครั้นได้ถึง ๗ วาร ขึ้นเป็นตั่งตะกั่วอันเชื่อมอยู่ในหม้อเรียกชื่อว่าเป็นเปสิ เปสिनั้นค่อยใหญ่ไปทุกวัน ครั้นถึง ๗ วัน แฉ่งเป็นก้อนดั่งไข่ไก่เรียกว่าขณะ ขณะนั้นค่อยใหญ่ไปทุกวัน ครั้นถึง ๗ วันเป็นตุ่มออกได้ ๕ แห่งดั่งหุดนั้น เรียกว่าเบญจสาขาหุด เบญจสาขาหุดนั้นเป็นมือ ๒ อัน เป็นตีน ๒ อัน หุดเป็นหัวนั้นอันหนึ่ง แลแต่นั้นค่อยไปเบื้องหน้าทุกวัน ครั้นถึง ๗ วันเป็นฝ่ามือ เป็นนิ้วมือ แต่นั้นไปถึง ๗ วัน ค่ำรบ ๔๒ จึงเป็นชน เป็นเล็บตีน เล็บมือ เป็นเครื่องสำหรับเป็นมนุษย์ถ้วนทุกอันแล แต่รูปอันมีกลางคนสัปดาห์ ๕๐ แต่รูปอันมีหัวได้ ๘๔ แต่รูปอันมีเบื้องต่ำได้ ๕๐ ผสมรูปทั้งหลายอันเกิดเป็นสัตว์อันอยู่ในท้องแม่ได้ ๑๘๔ แลกุมารนั้นนั่งกลางท้องแม่ แลเอาหลังมาต่อหลังท้องแม่ อาหารอันแม่กินเข้าไปแต่ก่อนนั้นอยู่ใต้กุมารนั้น อาหารอันแม่กินเข้าไปใหม่นั้นอยู่เหนือกุมารนั้น เมื่อกุมารอยู่ในท้องแม่นั้นลำบาคักหนา พึงเกลียดพึงหน่ายพันประมาณนัก ก็ขึ้นแลเหม็นกลิ่นติดแลเอียนอันได้ ๘๐ ครอก ซึ่งอยู่ในท้องแม่เป็นที่เหม็นแลที่ออกลูกออกเต้า ที่เฝ้า ที่ตายที่เร็ว ผูกติดแลเอียนทั้งหลายนั้นคนกันอยู่ในท้องแม่ ติดแลเอียนผุ้้นั้นเริ่มตัวกุมารนั้นสัปดาห์ ๔๐ ดูกดงหนอนอันอยู่ในปลาเน่า แลหนอนอันอยู่ในลามกอาจมนั้นแล อันว่าสายสะดือแห่งกุมารนั้นกลวงดั่งสายก้านบัวอันมีชื่อว่าอุบล จะงอยไส้ต่อนั้นกลวงขึ้นไปเบื้องบนติดหลังท้องแม่แลขำน้ำอาหารอันใดแม่กินสัปดาห์ ๕๐ แลโอซารสนั้นก็เป็นน้ำชุ่มเข้าไปในไส้ต่อนั้น แลเข้าไปในท้องกุมารนั้นแล สะหน้อย ๆ แลผุ้้น้อยนั้นก็ได้กินคำเช้าทุกวัน แม่จะพึงกินเข้าไปอยู่เหนือกระหม่อมทับหัวกุมารอยู่นั้นแล แลลำบาคักหนา แต่อาหารอันแม่กินก่อนสัปดาห์ ๕๐ แลกุมารนั้นอยู่เหนืออาหารนั้น เบื้องหลังกุมารนั้นต่อหลังท้องแม่ แลนั่งยองอยู่ในท้องแม่ แลกำมือทั้งสอง คุ้ยคอดหัวเข้าทั้งสอง เอาหัวไว้เหนือหัวเขาเมื่อนั่งอยู่ดั่งนั้น เลือดแลน้ำเหลืองย่อยลงเต็มตนยะหยดทุกเมื่อแล ดูกดงถึงเมื่อฝนตก แลนั่งกำมือเขาเจ้าอยู่ในโพรงไม้นั้นแล ในท้องแม่นั้นร้อนนักหนาดูกดงเราเอาใบตองเข้าจ่อตนแลต้มในหม้อนั้นสัปดาห์ ๕๐ สิ่งอาหารอันแม่กินเข้าไปในท้องนั้นไหม้แลย่อยลง ด้วยอำนาจแห่งไฟธาตุอันร้อนนั้น ส่วนตัวกุมารนั้นบมิไหม้ เพราะว่าเป็นธรรมดาด้วยบุญกุศลนั้นจะเป็นคนแลจึงให้บมิไหม้บมิตายเพื่อดั่งนั้น แลแต่กุมารนั้นอยู่ในท้องแม่ บ่ห่อนได้หายใจเข้าออกเสียเลย บ่ห่อนได้เหยียดตีนมือออกดั่งเราท่านทั้งหลาย

นี้สักคาบหนึ่งเลย แลกุมารนั้นเจ็บเนื้อเจ็บตนตั้งคนอันท่านซังไว้ในให้อันคับแคบนักหนา แค้นเนื้อแค้นใจ แลเดือดเนื้อเดือดใจนักหนา เขี่ยตตินมือบมิได้ตั้งท่านเอาใส่ไว้ในที่คับ มิแล้วเมื่อแม่เดินไปก็ตื่นอนก็ดี ฟันตนก็ดี กุมารอยู่ในท้องแม่นั้นให้เจ็บเพียงจะตายแล ดุจดังลูกทรายอันฟุ้งออกแล อยู่ธรรห้อย ผิบบิผดุดัง คนอันเมาเหล้า ผิบบิผดุดังลูกงูอันหมองูเอาไปเล่นนั้นแล อันอยู่ลำบากยากใจดุจดังนั้น บมิได้ลำบากแต่ ๒ วาร ๓ วารแลจะพ้นได้เลย อยู่ยากแล ๗ เดือน ลางคาบ ๘ เดือน ลางคน ๙ เดือน ลางคน ๑๐ เดือน ลางคน ๑๑ เดือน ลางคนคำรบปีหนึ่งจึงคลอดก็มีแล

คนผู้ใดอยู่ในท้องแม่ ๖ เดือนแลคลอดนั้น บ่ท่อนจะได้สักคาบ คนผู้ใดอยู่ในท้องแม่ ๗ เดือนแลคลอดนั้น แม่เลี้ยงเป็นคนที่ดี บมิได้กล้าแข็ง บมิทนแดดทนฝนได้แล คนผู้ใดจากแต่แรกมาเกิดนั้น เมื่อคลอดออกตนกุมารนั้นร้อน เมื่อมันอยู่ในท้องแม่นั้นย่อมเดือดเนื้อร้อนใจแลกระหนกระหาย อีกเนื้อแม่นั้นก็พลอยร้อนด้วยโสด คนผู้จากแต่สวรรค์ลงมาเกิดนั้น เมื่อจะคลอดออก ตนกุมารนั้นเย็น เย็นเนื้อเย็นใจ เมื่อยังอยู่ในท้องแม่นั้น อยู่เย็นเป็นสุขสำราญบานใจ แลเนื้อแม่นั้นก็เย็นด้วยโสด คนผู้อยู่ในท้องแม่ก็ดี เมื่อถึงจักคลอดนั้นก็ด้วยกรรมนั้นกลายเป็นลมในท้องแม่สิ่งหนึ่ง พัดให้ตัวกุมารนั้นขึ้นหนบบน ให้หัวลงมาสู่ที่จะออกนั้น ดุจดังฝูงนรกอันยมนาบาลกุมตืนแลหย่อนหัวลงในขุมนรานั้น อันลึกได้แลร้อยวานั้น เมื่อกุมารนั้นคลอดออกจากท้องแม่ ออกแลไปบมีพันตน ตนเย็นนั้นแลเจ็บเนื้อเจ็บตนนักหนา ดังข้างสารอันท่านชักท่านเข็นออกจากประตูลักษณะอันน้อยนั้น แลคับตัวออกยากลำบากนั้น ผิบบิดังนั้น ดังคนผู้อยู่ในนรกแล แลภูเขานั่นชื่อคังโคยบรรพตหีบแลเหงแลบดบั้นนั้นแล ครั้นออกจากท้องแม่ไสร้ ลมอันมีในท้องผู้น้อยค่อยพัดออกก่อน ลมอันมีภายนอกนั้นจึงพัดเข้านั้นนักหนา พัดเข้าถึงต้นลิ้นผู้น้อยจึงอย่า ครั้นออกจากท้องแม่ แต่นั้นไปเมื่อหน้ากุมารนั้นจึงรู้หายใจเข้าออกแล มิแลคนอันมาแต่แรกก็ดี แลมาแต่ปรตก็ดี มันคำนึงถึงความอันลำบากนั้น ครั้นว่าออกมากร้อยให้แล มิแลคนผู้มาแต่สวรรค์ แลคำนึงถึงความสุขแต่ก่อนนั้น ครั้นว่าออกมาไสร้ ก็ย่อมหัวร่อก่อนแล แต่คนผู้มาอยู่ในแผ่นดินนี้ทั่วทั้งจักรวาลอันใดอันอื่นก็ดี เมื่อแรกมาเกิดในท้องแม่ก็ดี เมื่ออยู่ในท้องแม่ก็ดี เมื่อออกจากท้องแม่ก็ดี ในกาลทั้ง ๓ นั้นย่อมหลงบมิได้คำนึงรู้อันใดสักสิ่ง ฝูงอันมาเกิดเป็นพระปัจเจกโพธิเจ้าก็ดี แลเป็นพระอรหันตาศิณาสพเจ้าก็ดี แลมาเป็นพระองค์อัครสาวกเจ้าก็ดี เมื่อ ๘ แรกมาเอาปฏิสนธิ์นั้นก็ดี เมื่อ ๘ อยู่ในท้องแม่นั้นก็ดี แลสองสิ่งนี้เมื่ออยู่ในท้องแม่นั้นบ่ท่อนจะรู้หลง แลยังคำนึงรู้อยู่ทุกอัน เมื่อจะออกจากท้องแม่วันนั้นไสร้ จึงลมกรรมชาตก็พัดให้หัวผู้น้อยนั้นลงมาสู่ที่จะออกแลคับแคบแอ่นย่นนักหนา เจ็บเนื้อเจ็บตนลำบากนัก ดังกล่าวมาแต่ก่อน แลพลิกหัวลงบมิได้รู้สึกสักอัน บ่เริ่มตั้งท่านผู้จะออกมาเป็นพระปัจเจกโพธิเจ้าก็ดี ผู้จะมาเป็นลูกพระพุทเจ้าก็ดี คำนึงรู้สึกตนแลบมิหลงแต่สองสิ่งนี้คือ เมื่อจะเอาปฏิสนธิ์แลอยู่ในท้องแม่นั้นได้แล เมื่อจะออกจากท้องแม่นั้นย่อมหลงดูคนทั้งหลายนี้แล ส่วนว่าคนทั้งหลายนี้ไสร้อยอมหลงทั้ง ๓ เมื่อ ควรอิมสงสารแล

ตัวอย่าง

การวิเคราะห์วิจารณ์วรรณคดีด้านวรรณศิลป์ เรื่อง ไตรภูมิพระร่วง ตอน มนุสสภูมิ

บทวิเคราะห์

เนื้อหา

รูปแบบการแต่ง เป็นร้อยแก้วที่มีสัมผัสคล้องจอง กวีเรียบเรียงโดยผูกเป็นประโยค ขนาดสั้นเป็นส่วนใหญ่ มีเนื้อความไม่ซับซ้อน

องค์ประกอบของเรื่อง

สาระและแนวคิดสำคัญ คือ แสดงการเกิดของมนุษย์ทั้งหญิงชายตั้งแต่แรกเกิด จนถึงคลอด

โครงเรื่อง มีการลำดับเป็นไปตามขั้นตอน โดยเนื้อความเริ่มตั้งแต่เมื่อแรกเกิดเป็น “กลละ” ค่อยเติบโตขึ้นเป็น “เบญจสาขาหุต” และเจริญเติบโตเป็นตัวแทนจนกระทั่งถึงเวลาคลอด ก็ถูกกลมดันออกมา

กลวิธีการแต่ง เป็นการเล่าเรื่องตามลำดับโดยใช้บรรยายโวหารเป็นหลักและใช้พรรณนาโวหารในตอนที่ต้องการให้รายละเอียด

คุณค่าด้านวรรณศิลป์

บทประพันธ์ ใช้ภาษาได้ไพเราะ ด้วยการเล่นสัมผัสคำคล้องจอง การซ้ำคำเพื่อเน้นความหมาย การย้าคำเพื่อความเข้าใจชัดเจน การเล่นอักษร และเล่นสัมผัสสระให้มีจังหวะกระทบอารมณ์ ความรู้สึก ทำให้เกิดความไพเราะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

๑. การสรรคำ

๑.๑ เลือกใช้คำได้ถูกต้องตรงตามความหมาย โดยเลือกใช้คำเพื่อย้าความให้หนักขึ้นเป็นจังหวะทำให้ไพเราะน่าฟัง เช่น

“ ซึ่งอยู่ในท้องแม่อันเป็นที่เหม็นแลที่ออกลูกออกเต้า ที่เฝ้า ที่ตาย ที่เร็ว ผูกติดแลเอือนทั้งหลายนั้นคนกันอยู่ในท้องแม่ ”

๑.๒ การเลือกใช้คำเหมาะสมแก่เนื้อเรื่องและฐานะของบุคคลในเรื่อง เช่น

“ คนผู้ใดอยู่ในท้องแม่ ๖ เดือนแลตลอดนั้น บ่ห่อนจะได้สักคาบ คนผู้ใดอยู่ในท้องแม่ ๗ เดือนแลตลอดนั้น แม่เลี้ยงเป็นคนก็ดี บ่มีได้กล้าแข็ง บ่มีทนแดดทนฝนได้แล ”

คำว่า ท้องแม่ และ ตลอด เป็นคำที่เหมาะสมแก่เนื้อเรื่องเพราะกล่าวถึงการตั้งท้อง ส่วน “ บ่มีได้กล้าแข็ง บ่มีทนแดดทนฝน ” เป็นคำที่เหมาะสมแก่ฐานะเพราะกล่าวถึงลูกที่คลอดในเวลา ๗ เดือน หรือคลอดก่อนกำหนดย่อมไม่ค่อยแข็งแรง

๑.๓ การเลือกใช้คำให้เหมาะสมแก่ลักษณะคำประพันธ์ เช่น

“ ผิรูปอันจะเกิดเป็นชายก็ดี หญิงก็ดี ”

เป็นการใช้ภาษาที่แตกต่างจากคำประพันธ์ทั่วไป เนื่องจากเป็นลักษณะของร้อยแก้วที่เป็นเทศนาโวหาร โดยใช้คำว่า “ ก็ดี ” เป็นตัวเชื่อมประโยค

๑.๔ การเลือกใช้คำโดยคำนึงถึงเสียง

๑. การเล่นสัมผัสคล้องจอง เช่น

“ เมื่อยังอยู่ในท้องแม่นั้น อยู่เย็นเป็นสุขสำราญใจ ”

๒. การซ้ำคำเพื่อเน้นความ เช่น

“ เจ็บเนื้อเจ็บตน แค้นเนื้อแค้นใจ ”

๓. การย้าคำที่มีความหมายเหมือนหรือใกล้เคียง เพื่อความเข้าใจ เช่น

“ ออกลูก ออกเต้า ที่เถ่า ที่ตาย ที่เร็ว ตีตแลเอือน ”
“ แลภูเขอันซื่อคังโดยบรรพตหีบแลเหงแลบดบั้นแล ”

๔. การเล่นสัมผัสพยัญชนะ เช่น

“ แลผู้น้อยนั้นก็กินทุกคำเช้าทุกวัน ”

๒. การใช้โวหาร

๒.๑ ใช้บรรยายโวหาร โดยใช้ถ้อยคำเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ตามลำดับเหตุการณ์

จนเห็นภาพชัดเจน เช่น “ สิ่งอาหารอันแม่กินเข้าไปในท้องนั้นไหม้และย่อยลง ด้วยอำนาจแห่งไฟธาตุอันร้อนนั้น ส่วนตัวกุมารนั้นบ่มีไหม้ เพราะว่าเป็นธรรมดาด้วยบุญกุศมนั้น จะเป็นคนแล จึงให้บ่มีไหม้บ่มีตายเพื่อต้งนั้นแลแต่กุมารนั้นอยู่ในท้องแม่ บ่ห่อนได้หายใจเข้าออกเสียเลย ”

๒.๒ การใช้พรรณนาโวหาร เป็นการให้รายละเอียดในเรื่องโดยแทรกอารมณ์ความรู้สึกลงไป เพื่อสร้างมโนภาพให้ผู้อ่านเกิดภาพในใจ เช่น การพรรณนาลักษณะของทารกที่อยู่ในท้องแม่ โดยใช้โวหารเปรียบเทียบประกอบ เช่น “ เบื้องหลังกุมารนั้นต่อหลังท้องแม่ แลนั่งยองอยู่ในท้องแม่ แลกำมือทั้งสอง คู่คอต่อหัวเข่าทั้งสอง เอาหัวไว้เหนือหัวเข่าเมื่อนั่งอยู่ดั่งนั้น เลือดแลน้ำเหลืองย่อยลงเต็มตนยะหยดทุกเมื่อแล ดุจดั่งลิงเมื่อฝนตก แลนั่งกำมือเขาเจ้าอยู่ในโพรงไม้แน่นแล ”

๒.๓ การใช้อุปมาโวหาร โดยกล่าวเปรียบเทียบเพื่อให้เห็นภาพชัดเจน เช่น

“ อันว่าสายสะตือแห่งกุมารนั้นกลวงดั่งสายกำนบวอันมีชื่อว่าอุบล ”

“ ตัดแลเอือนผู้นั้นเริ่มตัวกุมารนั้นไสร้ ดุจดั่งหนอนอันอยู่ในปลาน้ำ ”

“ แลกุมารนั้นเจ็บเนื้อเจ็บตนดั่งคนอันทันทงไว้ไนไธอันคับแคบนักหนา แค้นเนื้อแค้นใจ แลเดือดเนื้อเดือดใจนักหนา เหี้ยมตืนมือบมิได้ดั่งท่านเอาใส่ไว้ในที่คับ ”

เข้าใจการวิเคราะห์วรรณคดี
ด้านวรรณศิลป์ดีขึ้นแล้วใช่ไหมคะ
ถ้าอย่างนั้นไปช่วยกันทำใบงานกันต่อ
เลยค่ะ

ใบงานที่ ๑๑.๓ การอ่านวิเคราะห์วิจารณ์วรรณคดี
เรื่อง กาพย์เห่เรือ

กาพย์เห่เรือ

พระนิพนธ์เจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร

เห่ชมเรือ

โคลง

ปางเสด็จประเวศด้าว	ชลาลัย
ทรงรัตนพิमानชัย	กิ่งแก้ว
พรั่งพร้อมพวงพลไกร	แห่นแห่
เรือกระบวนต้นแพรว	เพริศพรั่งพายทอง

กาพย์

พระเสด็จโดยแดนชล	ทรงเรือต้นงามเฉิดฉาย
กิ่งแก้วแพรวพรรณราย	พายอ่อนหยับจับงามอน
นาวาแน่นเป็นขนัด	ล้วนรูปสัตว์แสนยาก
เรือริ้วทิวธงสลอน	สาครลั่นครื้นครื้นฟอง
เรือครุฑยุคนาคหิว	ลือลือมาพาผันผยอง
พลพายกรายพายทอง	ร้องโห่เห่โอ้เห่มา
สรमुखขี้สีดำน	เพียงพิมานผ่านเมฆา
ม่านกรองทองรจนา	หลังคาแดงแย่งมังกร
สมรรถชัยไกรกาบแก้ว	แสงแวววับจับสาคร
เรียบเรียงเคียงคู่จร	ดั่งร้อนฟ้ามาแดนดิน
สุวรรณหงส์ทรงพู่ห้อย	งามชดช้อยลอยหลังสินธุ์
เพียงหงส์ทรงพรหมินทร์	ลินลาศเลื่อนเตือนตาชม

เรือชัยไว้องว้าง
เสียงเล่าเร้าระดม
คชสีห์ที่ผาดแผ่น
ราชสีห์ที่ยืนยัน
เรือม้าหน้ามุงน้ำ
เพียงม้าอาชาทรง
เรือสิงห์วิ่งแผ่นไพน
คูยี่งสิงห์ลำพอง
นาคาหน้าดังเป็น
มังกรถอนพายัพัน
เสียงผาง่าเท่าไพน
นาวาหน้าอินทรี
ดนตรีมีอึงอล
โห่ฮึกครึกครื้นโครม
กรีฑาหน้าเวศ
เหิมหื่นขึ้นกระมล

รวดเร็วจริงยิ่งอย่างลม
ห่มท้ายเย็นเดินคู่กัน
คูดั่งเป็นเห็นขบขัน
คันสองคูคูยี่ง
แล่นเฉื่อยฉ่ำล่ำระหง
องค์พระพายผายผันผยอง
โจนตามคลื่นผืนผาฟอง
เป็นแถวท่องล่องตามกัน
คูเขม้นเห็นขบขัน
ทันแข่งหน้าวาสุกรี
เพียงโจนไปในวารี
ที่ปีกเหมือนเลื่อนลอยโพยม
ก้องกาหลพลแท้โหม
โสมนัสชื่นรื่นเริงพล
จากนครเศศโดยสาชล
ยลมัจฉาสารพันมี

ลองวิเคราะห์วิจารณ์ภาพยนต์เรื่อง
ของบทแห่งชมเรือ คุณะคะ

คำสั่ง ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษาวรรณคดี เรื่อง ภาพยนต์แห่งเรือ บทแห่งชมเรือ พระนิพนธ์เจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร แล้วร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็น ตอบคำถามตามประเด็นต่อไปนี้

๑. รูปแบบการแต่ง

.....

.....

.....

๒. สาระและแนวคิดสำคัญ

.....

.....

.....

๓. โครงเรื่อง

.....

.....

.....

๔. กลวิธีในการแต่ง

.....

.....

.....

๕. เรื่องที่ถูกกล่าวถึงในบทประพันธ์ มีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

ใบงานที่ ๑๑.๔ การอ่านวิเคราะห์วิจารณ์วรรณคดีด้านวรรณศิลป์

คำสั่ง ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษาวรรณคดี เรื่อง กาพย์เห่เรือ เห่ชมเรือ
พระนิพนธ์เจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร แล้วร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็น
ตอบคำถามตามประเด็นต่อไปนี้

๑. กาพย์เห่เรือมีลักษณะอย่างไร

.....

.....

.....

.....

๒. กาพย์เห่เรือใช้วรรณศิลป์ใดบ้าง พร้อมยกตัวอย่าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....กลุ่ม.....ได้.....คะแนน

แบบทดสอบหลังเรียน

การอ่านวิเคราะห์วิจารณ์วรรณคดีด้านวรรณศิลป์

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว โดยกาเครื่องหมายกากบาท (x) ลงในกระดาษคำตอบ (๑๐ คะแนน)

๑. ข้อใดมีสัมผัสพยัญชนะมากที่สุด

- ก. นาวาแน่นเป็นขนัด ล้วนรูปสัตว์แสนยากร
- ข. เรือร้วทิวธงสลอน สาครลั่นครั่นครื้นฟอง
- ค. เรือครุฑยุคนาคหัว ลือลอยมาพาผันผยอง
- ง. พลพายกรายพายทอง ร้องโห่เหอโห่เหมา

๒. ข้อใดมีลักษณะเด่นด้านการหลกคำที่มีความเหมือนกันหรือคล้ายกัน

- ก. เลือดแล่นน้ำเหลืองย่อยลงเต็มตนยะหยดทุกเมื่อแล
- ข. เมื่อจะคลอดออก ตนกุมารนั้นเย็น เย็นเนื้อเย็นใจ
- ค. แลภูเขอันชื้อคังไคยบรรพตหีบแลเหงแลบดบี้ นั้นแล
- ง. คนผู้ใดจากแต่่นรกมาเกิดจัน เมื่อคลอดออกตนกุมารนั้นร้อน

๓. ภาพย้เห่เรือใช้รูปแบบคำประพันธ์แบบใด

- ก. ร่ายยาว ๑ บท และ โคลงสี่สุภาพ
- ข. โคลงสี่สุภาพ และ กลอน ๔
- ค. กาพย์ยานี ๑๑ และ กลอน ๔
- ง. โคลงสี่สุภาพ และ กาพย์ยานี ๑๑

ตั้งใจทำนะคะ สู้..สู้

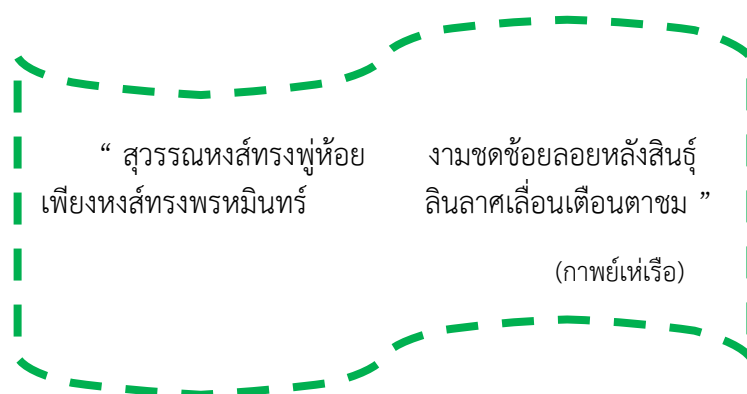
๔. ข้อใดมีการใช้สหพจน์

- ก. แต่อย่างเหยียบเกรียบกรอบก็เหลียวหลัง
- ข. น้ำพระอัสสุชลนาเธอไหลนองคลองพระเนตร
- ค. มัทธิรีนี้เป็นข้าเก่าแต่ก่อนมาดั่งเงาตามพระบาทก็เหมือนกัน
- ง. ให้ลายเลื่อมเห็นเป็นรูปคนตะคุ่มๆ อยู่คล้ายๆ แล้วก็หายไป

๕. ข้อใดใช้ภาพพจน์ต่างจากข้ออื่น

ก. เรือม้าหน้ามุงน้ำ	เล่นเฉื่อยฉ่ำล่ำระหง
เพียงม้าอาชาทรง	องค์พระพายผายผันผยอง
ข. สุวรรณหงส์ทรงพู่ห้อย	งามชดช้อยลอยหลังสินธุ์
เพียงหงส์ทรงพรหมินทร์	ลินลาศเลื่อนเตือนตาชม
ค. น้ำเงินคือเงินยวง	ขาวพรายช่วงสีสำออง
ไม่เทียบเปรียบโฉมนาง	งามเรืองเรือเนื้อสองสี
ง. เพียนทองงามดั่งทอง	ไม่เหมือนน้องหม่อมตาดพราย
กระแหแหห่างชาย	ดั่งสายสวาทคลาดจากสม

๖. คำประพันธ์ข้างต้น มีการเปรียบเทียบสิ่งใด

- เปรียบเทียบเรือสุวรรณหงส์กับหงส์พาหนะของพระพรหม
- เปรียบเทียบเรือสุวรรณหงส์กับความงามของพระพรหม
- เปรียบเทียบหงส์ของพระพรหมกับนางรำ
- เปรียบเทียบหงส์กับพระพรหม

๗. ข้อใดใช้จินตภาพต่างจากข้ออื่น

- เซ็งแซ่แดรสังข์้องกลอง ช้างร้องเรียกมันสนั่นป่า
- ม้ารถคชกรรมครั้นครั้น ดังเสียงคลื่นในสมุทรไม่ขาดสาย
- ตะลุมบอนพอนพินกันกลางแปลง ต่อแย้งยุทธยิงชิงชัย
- เสียงโกลนกระทบแผงข้างม้า ดังว่าเสียงพายู้อึงอล

๘. วรรณคดีเรื่องไตรภูมิพระร่วง ตอน มนุสสภูมิ นี้ แต่งด้วยคำประพันธ์ประเภทใด

- ก. ความเรียงร้อยแก้ว
- ข. ร่ายสุภาพ
- ค. กาพย์ยานี ๑๑
- ง. กลอนสุภาพ

๙. ข้อใดกล่าวไม่ถูกต้อง

- ก. วรรณคดีหมายถึง หนังสือที่ได้รับความนิยมว่าแต่งดี
- ข. คุณค่าด้านวรรณศิลป์คือความงามที่เกิดจากกลวิธีในการแต่ง
- ค. การพิจารณาคุณค่าด้านวรรณศิลป์มีการสรรคำและใช้ภาพพจน์
- ง. ภาพพจน์อุปลักษณ์คือการเปรียบสิ่งหนึ่งเหมือนอีกสิ่งหนึ่ง

๑๐. ข้อใดไม่มีคำศัพท์หมายถึงน้ำ

- ก. กรีธาหมู่เนาเวศ จากนครเรศโดยสาชล
- ข. นาวาแน่นเป็นขนัด ล้วนรูปสัตว์แสนยากร
- ค. สมรรตไฮไกรกาบแก้ว แสงแวววับจับสาคร
- ง. เลียงผาง่าเท่าไผน เพียงโจนไปในวาริ

ตรวจคำตอบได้ที่ภาคผนวกนะจ๊ะ

กระดาษคำตอบ
แบบทดสอบหลังเรียน

เรื่อง การอ่านวิเคราะห์ห้วงการณ์วรรณคดี ด้านวรรณศิลป์

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียวโดยกาเครื่องหมายกากบาท (x) ลงในกระดาษคำตอบ

ข้อ	ก	ข	ค	ง
๑				
๒				
๓				
๔				
๕				
๖				
๗				
๘				
๙				
๑๐				

ถ้าทำข้อสอบด้วยความ
ตั้งใจ
คะแนนก็จะตั้งใจค่ะ

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....ได้.....คะแนน

บรรณานุกรม

- กองวิจัยทางการศึกษา, กรมวิชาการ. รายงานสังเคราะห์เอกสารเรื่อง วิธีการสอนและรูปแบบการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์. กรุงเทพฯ : การศาสนา, ๒๕๔๓.
- จิตต์นิภา ศรีไสย์. หนังสือเรียนวรรณคดีและวรรณกรรม **ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖**. กรุงเทพฯ : บริษัทพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.) จำกัด, ๒๕๕๗.
- ฐะปะนีย์ นาครทรรพ. ภาษาไทย ม.๔. บริษัทอักษรเจริญทัศน์ อจท. จำกัด : กรุงเทพฯ, ๒๕๔๖.
- ประพนธ์ เรืองณรงค์ และคณะ. กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ช่วงชั้นที่ ๔ (ม.๔ - ๖). กรุงเทพฯ : ประสานมิตร, ๒๕๔๕.
- เพ็ญศรี จันทร์ดวง. **คู่มือวรรณสารศึกษา เล่ม ๑ ม.๔**. กรุงเทพฯ : เจ้าพระยาระบบการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๔๖.
- ภาสกร เกิดอ่อน และคณะ. ภาษาไทย ม.๖. กรุงเทพฯ : บริษัทอักษรเจริญทัศน์ อจท. จำกัด, ๒๕๕๓.
- _____. ภาษาไทย วรรณคดีและวรรณกรรม ม.๖. กรุงเทพฯ : บริษัทอักษรเจริญทัศน์ อจท. จำกัด, ๒๕๕๑.
- ศีกษาธิการ, กระทรวง. หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย วรรณคดีวิจักษ์ ม.๖. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพฯ : สกสค. ลาดพร้าว, ๒๕๕๖.
- สวางค์ ดำเนินสวัสดิ์ และคณะ. หนังสือเรียนสาระการเรียนรู้พื้นฐานภาษาไทย **กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔**. กรุงเทพฯ : บริษัทพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.) จำกัด, ๒๕๔๖.
- สำลี รักสุทธี และคณะ. **การจัดการเรียนการสอน การเขียนแผนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ**. กรุงเทพฯ : บริษัทเอ็น.ที.พี.เพรส จำกัด, ๒๕๔๔.
- สุวิทย์ มูลคำ. **ครบเครื่องเรื่องการคิด**. พิมพ์ครั้งที่ ๖. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนภาพพิมพ์, ๒๕๔๗.
- อัมพร ทองใบ และมาลีพันธุ์ประเสริฐ. **คู่มือเรียนวรรณคดีวิจักษ์ ม.๔ -๕-๖ ฉบับใหม่ล่าสุด**. นนทบุรี : ธิงค์ ปียอนด์, ๒๕๕๕.

ภาคผนวก

เฉลย

แบบทดสอบก่อนเรียน

เรื่อง การอ่านวิเคราะห์วิจารณ์วรรณคดี
ด้านวรรณศิลป์ เล่มที่ ๑๑

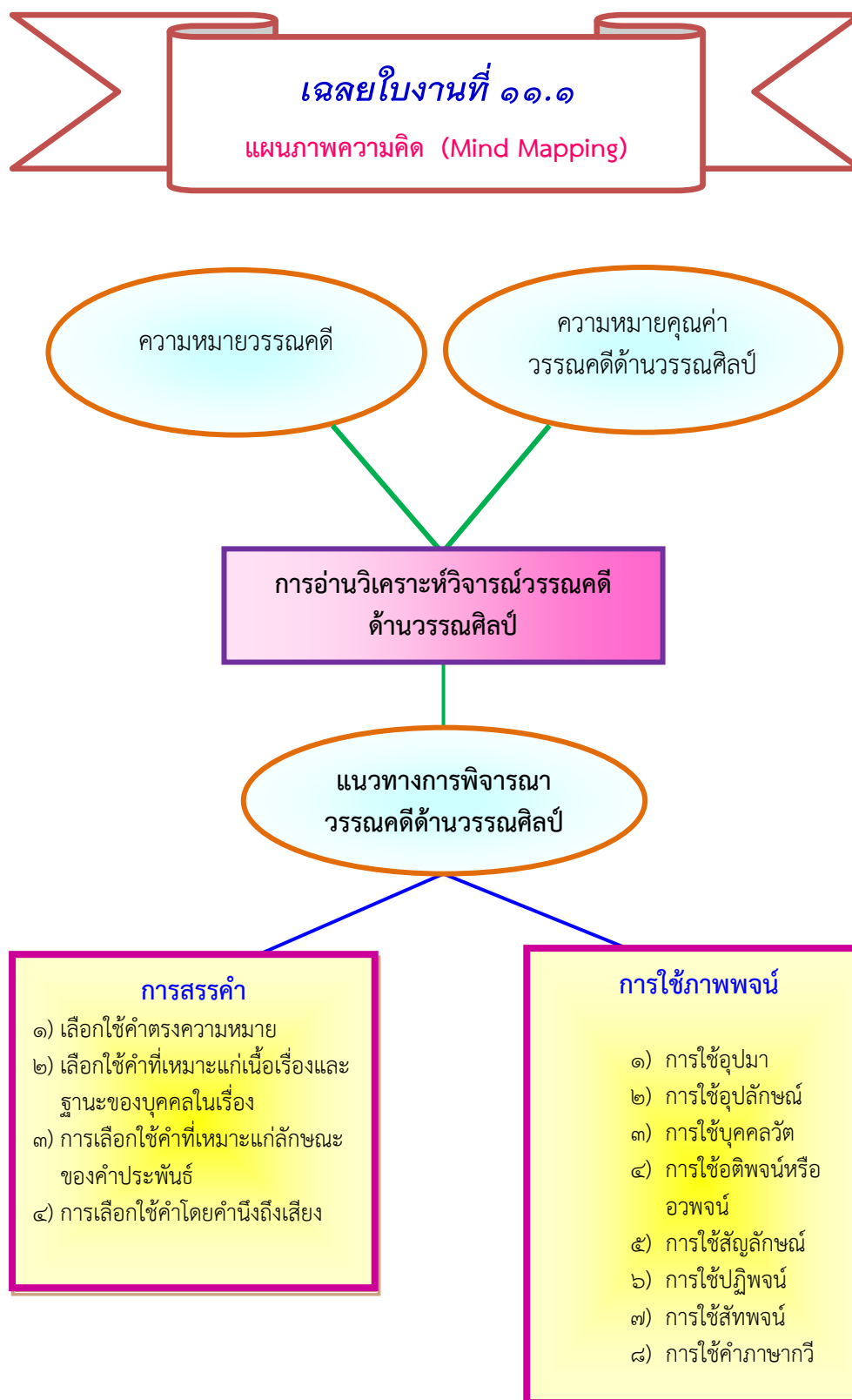
ได้คะแนนเยอะ
ไหมคะ

ข้อ	เฉลย
๑	ง
๒	ข
๓	ค
๔	ก
๕	ค
๖	ค
๗	ก
๘	ก
๙	ข
๑๐	ง

ได้น้อยไม่ต้องเสียใจนะ เดี่ยว
พอได้ศึกษาเนื้อหา ก็จะทำ
ได้จ้า

หมายเหตุ : คำตอบข้างต้นเป็นแนวในการเฉลย ให้เฉลยตามความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน แต่ให้ถูกต้องตามเนื้อหาและอยู่ในดุลยพินิจของครู

เฉลยใบงานที่ ๑๑.๒

แนวทางการอ่านวิเคราะห์วิจารณ์วรรณคดี ด้านวรรณศิลป์

๑. **วรรณคดี** คือ หนังสือที่ได้รับการยกย่องว่าแต่งดี มีคุณค่า ได้แก่ กวีนิพนธ์ นิทาน ละครพูด และพงศาวดาร เป็นต้น

๒. **คุณค่าวรรณคดีด้านวรรณศิลป์** คือ ความงามที่เกิดจากกลวิธีในการแต่งวรรณคดีหรือวรรณกรรมเรื่องนั้นๆ

๓. **แนวทางการพิจารณาคุณค่าวรรณคดีด้านวรรณศิลป์ มีดังนี้**

- ๑) การสรรคำ
- ๒) การใช้ภาพพจน์

๔. **การพิจารณาการเลือกใช้คำ มีดังนี้**

- ๑) การเลือกใช้คำได้ถูกต้องตรงตามความหมาย
- ๒) การเลือกใช้คำที่เหมาะสมแก่เนื้อเรื่องและฐานะของบุคคลในเรื่อง
- ๓) การเลือกใช้คำที่เหมาะสมแก่ลักษณะของคำประพันธ์
- ๔) การเลือกใช้คำโดยคำนึงถึงเสียง

๕. **การพิจารณาการใช้ภาพพจน์มีอะไรบ้าง**

- ๑) การใช้อุปมา
- ๒) การใช้อุปลักษณ์
- ๓) การใช้บุคคลวัต
- ๔) การใช้อดีตพจน์หรืออวพจน์
- ๕) การใช้สัญลักษณ์
- ๖) การใช้ปฏิพจน์
- ๗) การใช้สัทพจน์
- ๘) การใช้คำภาษากวี

ดีใจด้วยนะจ๊ะ
สำหรับคนที่ตอบถูก คนไหน
ตอบถูกน้อยก็ลองกลับไป
ทบทวนเนื้อหาดูอีกครั้ง
นะจ๊ะ

หมายเหตุ : คำตอบข้างต้นเป็นแนวในการเฉลย ให้เฉลยตามความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน แต่ให้ถูกต้องตามเนื้อหาและอยู่ในดุลยพินิจของครู

เฉลยใบงานที่ ๑๑.๓

การอ่านวิเคราะห์วิจารณ์วรรณคดี

๑. รูปแบบการแต่ง

เป็นบทร้อยกรองที่ใช้คำประพันธ์สองประเภทแต่งร่วมกัน คือ โคลงสี่สุภาพ กับกาพย์ยานี ๑๑ ซึ่งเนื้อหาจะขึ้นต้นด้วยโคลงสี่สุภาพ ๑ บท ตามด้วยกาพย์ยานี ๑๑ แต่งเลียนความและขยายความโคลงบทหน้าไม่จำกัดจำนวนบท

๒. สาระและแนวคิดสำคัญ

มีเนื้อหาเป็นการชมกระบวนเรือในเวลาเช้า ได้พรรณนาเกี่ยวกับลักษณะของเรือแต่ละลำที่มีหัวเรือเป็นรูปสัตว์ต่างชนิดซึ่งมีความงดงามแตกต่างกันไปไว้อย่างละเอียด การเห่ชมกระบวนเรือสองบทท้าย บรรยายและพรรณนาให้เสียงดนตรีและภาพของกำลังพลในกระบวนเรือที่เดินทางไปด้วยความสนุกสนานรื่นเริง เชื่อมโยงไปสู่บทเห่ชมปลาในลำดับต่อไป

๓. โครงเรื่อง

มีการจัดลำดับความโดยยึดเวลาเป็นสำคัญ เริ่มตั้งแต่เวลาเช้า แสงแดดส่องประกายเรืองรอง กล่าวชมกระบวนเรือในกระบวนพยุหยาตราทางชลมารคและจบบทเห่ชมเรือด้วยการเกริ่นชมปลาต่อไป

๔. กลวิธีการแต่ง

กล่าวถึงการเสด็จทางชลมารคจากกรุงศรีอยุธยาไปบริเวณท่าเจ้าสนุก เมื่อทรงพบเห็นสิ่งใดระหว่างการเดินทาง ก็ทรงพรรณนารำพึงรำพัน

๕. เรือที่ถูกกล่าวถึงในบทประพันธ์ มีอะไรบ้าง

เรือกิ้ง เรือสิงห์ เรือครุฑ เรืออินทรี เรือเสียวผา เรือวาสุกรี เรือสมรรถชัย เรือสรमुख เรือสุวรรณหงส์ เรือม้า เรือมังกร เรือนาคา

หมายเหตุ : คำตอบข้างต้นเป็นแนวในการเฉลย ให้เฉลยตามความคิดสร้างสรรค์
ของนักเรียนแต่ให้ถูกต้องตามเนื้อหาและอยู่ในดุลยพินิจของครู

เฉลยใบงานที่ ๑๑.๔

การอ่านวิเคราะห์วิจารณ์วรรณคดี ด้านวรรณศิลป์

๑. ภาพย่นหรือมีลักษณะอย่างไร

ใช้โคลงสี่สุภาพและกาพย์ยานี ๑๑ โดยขึ้นต้นด้วยโคลงสี่สุภาพ ๑ บท ตามด้วยกาพย์ยานีที่บทก็ได้ เนื้อความของกาพย์บทแรกจะเหมือนกับโคลง คือ ต้องมีเนื้อความเหมือนกันแล้วขยายความให้กว้างออกไป

๒. ภาพย่นหรือใช้วรรณศิลป์ใดบ้าง พร้อมยกตัวอย่าง

๑) การเล่นเสียงสัมผัส ทั้งสัมผัสสระและสัมผัสอักษร เช่น

"สมรรถชัยกรกาบแก้ว แสงแวววันจับสาคร
เรียบเรียงเคียงคู่จร ดังร่อนฟ้ามาแดนดิน"

๒) การเลือกใช้คำที่เหมาะสมแก่เนื้อเรื่องและฐานะของบุคคลในเรื่อง เช่น

" พระเสด็จโดยแดนชล ทรงเรือต้นงามฉิดฉาย
กึ่งแก้วแพรวพรณราย พายอ่อนหยับจับงามงอน "

๓) การเลือกใช้คำสัพทพจน์ เช่น

" เรือครุฑยุดนาคหิ้ว ลีวลอยมาพาผันผยอง
พลพายกรายพายทอง ร้องโห่เหอเอเหมา "

๔) การใช้ภาพพจน์อุปมา เช่น

" สุวรรณหงส์ทรงพู่ห้อย งามชดช้อยลอยหลังสินธุ์
เพียงหงส์ทรงพรหมินทร์ ลินลาศเลื่อนเตือนตาม

๕) การใช้คำบรรยายทำให้เกิดภาพชัดเจน เช่น

" นาวาแน่นเป็นขนด ล้วนรูปสัตว์แสนยากร
เรือรื้อทิวธงสลอน สาครล้นครึ้นครึ้นฟอง "

หมายเหตุ : คำตอบข้างต้นเป็นแนวในการเฉลย ให้เฉลยตามความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน แต่ให้ถูกต้องตามเนื้อหาและอยู่ในดุลยพินิจของครู

เฉลย

แบบทดสอบหลังเรียน

เรื่อง การอ่านวิเคราะห์วิจารณ์วรรณคดี
ด้านวรรณศิลป์ เล่มที่ ๑๑

ข้อ	เฉลย
๑	ข
๒	ค
๓	ง
๔	ก
๕	ค
๖	ก
๗	ค
๘	ก
๙	ง
๑๐	ข

เก่งจังเลยทุกคน ขอให้ได้
คะแนนเต็มทุกคนนะคะ

เกณฑ์การประเมินผลงานกลุ่ม
แนวทางการประเมินการนำเสนอผลงานกลุ่ม

ระดับ คะแนน	หัวข้อการพิจารณา/ระดับการปฏิบัติหรือพฤติกรรม				
	เนื้อหา	กลวิธีการนำเสนอ	ขั้นตอนการ นำเสนอ	การใช้ภาษา	ตอบคำถาม/ เวลา
๕	มีการเรียงลำดับ เนื้อหาได้ดี มีความต่อเนื่อง มีประโยชน์ ให้แง่คิด	มีการนำเข้าสู่เนื้อเรื่อง มีความสัมพันธ์กับ เนื้อเรื่อง เราใจผู้ฟัง มีความมั่นใจ	มีการนำเสนออย่าง ต่อเนื่องราบรื่น เป็นไปตามขั้นตอน	ออกเสียงถูกต้องตาม อักขรวิธีและตั้ง ชัดเจน ใช้ภาษา เหมาะสม เข้าใจง่าย มีการใช้สำนวนโวหาร	ตอบคำถามได้อย่าง มีภูมิรู้ และมีความ ชัดเจน มีแหล่ง อ้างอิง ใช้เวลาตาม กำหนด
๓	มีการเรียงลำดับ เนื้อหาได้ดีมีความ ต่อเนื่องมีประโยชน์ ให้แง่คติน้อย	มีการนำเข้าสู่เนื้อเรื่อง มีความสัมพันธ์กับ เนื้อเรื่อง เราใจผู้ฟัง ไม่มีความมั่นใจในการ นำเสนอ	การนำเสนอ ต่อเนื่อง มีการข้าม ขั้นตอนบ้าง	ออกเสียงถูกต้องตาม อักขรวิธีและตั้ง ชัดเจน ใช้ภาษา เหมาะสม เข้าใจง่าย ไม่มีการใช้สำนวน โวหาร	ตอบคำถามได้ ค่อนข้างชัดเจน มีแหล่งอ้างอิง ใช้เวลาเกินกำหนด ๑ นาที
๒	มีการเรียงลำดับเนื้อหา ได้ดี มีความต่อเนื่อง มีประโยชน์น้อย ให้แง่ คติน้อย	มีการนำเข้าสู่เนื้อเรื่อง มีความสัมพันธ์กับ เนื้อเรื่อง ไม่เราใจผู้ฟัง ไม่มีความมั่นใจในการ นำเสนอ	การนำเสนอ ต่อเนื่อง ไม่มี ขั้นตอนเป็นส่วน ใหญ่	ออกเสียงถูกต้องตาม อักขรวิธีและตั้ง ชัดเจน ใช้ภาษา เข้าใจยาก ไม่มีการ ใช้สำนวนโวหาร	ตอบคำถามได้ไม่ ค่อยชัดเจน มีแหล่ง อ้างอิงเป็นบางส่วน ใช้เวลาเกินกำหนด ๒ นาที
๑	มีการเรียงลำดับเนื้อหา ได้ดี ไม่มีความต่อเนื่อง มีประโยชน์น้อย ให้แง่ คติน้อย	มีการนำเข้าสู่เนื้อเรื่อง ไม่มีความสัมพันธ์กับ เนื้อเรื่อง ไม่เราใจผู้ฟัง ไม่มีความมั่นใจในการ นำเสนอ	การนำเสนอ ไม่ต่อเนื่อง นำเสนอ สับสน	ออกเสียงถูกต้องตาม อักขรวิธีและตั้ง ชัดเจน ใช้ภาษาไม่ เหมาะสม เข้าใจยาก ไม่มีการใช้สำนวน โวหาร	ตอบคำถามไม่ได้ เป็นส่วนใหญ่ ใช้ เวลาเกินกำหนด ๕ นาที

แบบประเมินการนำเสนอผลงานกลุ่ม

กลุ่มที่.....ห้อง.....

ชื่อ - สกุล สมาชิก	ประเด็น เนื้อหา ๔	กลวิธี การนำเสนอ ๔	ขั้นตอนการ นำเสนอ ๔	การใช้ภาษา ๔	การตอบคำถาม /เวลา ๔	รวม คะแนน ๒๐
๑.						
๒.						
๓.						
๔.						
๕.						
๖.						
๗.						
๘.						

(ลงชื่อ).....ผู้ประเมิน

(.....)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เกณฑ์การประเมิน

๔	หมายถึง	ดีมาก
๓	หมายถึง	ดี
๒	หมายถึง	พอใช้
๑	หมายถึง	ต้องปรับปรุง

เกณฑ์การประเมินการเขียนแผนภาพความคิด
แนวทางการประเมินองค์ความรู้ระบบความคิดรวบยอดจากแผนภาพความคิด

ระดับ	หัวข้อการพิจารณา				
	ความคิดรวบยอด	ความคิดตรง	ความคิดย่อย	การเชื่อมโยงความคิด	ความสวยงาม
๔	เขียนแผนที่ความคิดที่แสดงความคิดรวบยอดหลักถูกต้องตรงประเด็น	ขยายความคิดตรงได้ถูกต้อง ครบทุกประเด็น	ขยายความคิดย่อยได้ถูกต้อง ครบทุกประเด็น	เชื่อมโยงความคิดรวบยอดหลัก ความคิดตรง ความคิดย่อยได้ชัดเจน	มีสีสวยงาม ประณีต แยกประเด็นหลัก ประเด็นรอง ประเด็นย่อยได้ชัดเจน
๓	เขียนแผนที่ความคิดที่แสดงความคิดรวบยอดหลักถูกต้อง	ขยายความคิดตรงได้ถูกต้อง แต่ไม่ครบทุกประเด็น มีจำนวนมาก ประเด็น	ขยายความคิดย่อยได้ถูกต้อง แต่ไม่ครบทุกประเด็น มีจำนวนมาก ประเด็น	เชื่อมโยงความคิดรวบยอดหลัก ความคิดตรง ความคิดย่อยได้	มีสีสวยงาม แยกประเด็นหลัก ประเด็นรอง ประเด็นย่อยได้
๒	เขียนแผนที่ความคิดที่แสดงความคิดรวบยอดหลักถูกต้อง	ขยายความคิดตรงได้ถูกต้องมีจำนวนน้อยประเด็น	ขยายความคิดย่อยได้ถูกต้องมีจำนวนน้อยประเด็น	เชื่อมโยงความคิดรวบยอดหลัก ความคิดตรง ความคิดย่อย	มีสีสวยงาม ไม่สามารถแยกประเด็นหลัก ประเด็นรอง ประเด็นย่อย
๑	เขียนแผนที่ความคิดที่แสดงความคิดรวบยอดหลัก ไม่ตรงประเด็น	ขยายความคิดตรงได้ไม่ถูกต้อง	ขยายความคิดย่อยได้ไม่ถูกต้อง	ไม่เชื่อมโยงความคิดรวบยอดหลัก ความคิดตรง ความคิดย่อย	มีสีไม่สวยงาม ไม่สามารถแยกประเด็นหลัก ประเด็นรอง ประเด็นย่อย

แบบประเมินการเขียนแผนภาพความคิด (Mind Mapping)

กลุ่มที่.....ห้อง.....

ชื่อ-สกุล ประเด็น	ความคิดรวบ ยอด ๔	ความคิดรอง ๔	ความคิดย่อย ๔	การเชื่อมโยง ความคิด ๔	ความสวยงาม ๔	รวมคะแนน ๒๐
๑.						
๒.						
๓.						
๔.						
๕.						
๖.						
๗.						
๘.						

(ลงชื่อ).....ผู้ประเมิน

(.....)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เกณฑ์การประเมิน

๔	หมายถึง	ดีมาก
๓	หมายถึง	ดี
๒	หมายถึง	พอใช้
๑	หมายถึง	ต้องปรับปรุง

เกณฑ์การพิจารณาพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

เกณฑ์การประเมิน	ระดับคุณภาพ			
	ดีมาก (๔)	ดี (๓)	พอใช้ (๒)	ควรปรับปรุง (๑)
การแสดงความ ความคิดเห็น	มีความคิดเห็นที่ริเริ่ม สร้างสรรค์มีคุณค่า	เสนอความคิดเห็น ที่แปลกใหม่บ้าง	ความคิดเห็นที่ เสนอไม่ตื้นๆ	ไม่ค่อยเสนอ ความคิดเห็น
การรับฟัง ความคิดเห็นของ ผู้อื่น	เป็นหัวหน้า รับผิดชอบงาน รับฟังความคิดเห็น ของสมาชิกในกลุ่ม	รับฟังความคิดเห็น ของผู้อื่นเป็นส่วน ใหญ่	รับฟังความคิดเห็น ของผู้อื่นบ้าง	ไม่รับฟังความ คิดเห็นของผู้อื่น
ความ ร่วมมือกับ กลุ่ม	ให้ความร่วมมือ สม่ำเสมอไม่เคยขาด	ให้ความร่วมมือ ขาดบ้างเป็น บางครั้ง	ให้ความร่วมมือเป็น ครั้งคราว	หลีกเลี่ยงที่จะให้ ความร่วมมือ
ความตั้งใจ ในการ ทำงาน	อาสาทำงานเพิ่มเติม	ทำงานเท่าที่กลุ่ม มอบหมาย	เกียจงาน	เลี่ยงงาน

แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

คำชี้แจง : ให้ผู้สังเกตพิจารณาคูณภาพพฤติกรรมของผู้เรียนแต่ละคน และเขียนเครื่องหมาย / ลงในช่องระดับคะแนน

ระดับ ๔ หมายถึง มีพฤติกรรมในระดับ ดีมาก
 ระดับ ๓ หมายถึง มีพฤติกรรมในระดับ ดี
 ระดับ ๒ หมายถึง มีพฤติกรรมในระดับ พอใช้
 ระดับ ๑ หมายถึง มีพฤติกรรมในระดับ ควรปรับปรุง

พฤติกรรม/ คะแนน ชื่อ - สกุล	การแสดงความ คิดเห็น				การรับฟังความ คิดเห็นของผู้อื่น				ความร่วมมือ กับกลุ่ม				ความตั้งใจ ในการทำงาน				รวม คะแนน (๑๖)
	๔	๓	๒	๑	๔	๓	๒	๑	๔	๓	๒	๑	๔	๓	๒	๑	
๑.																	
๒.																	
๓.																	
๔.																	
๕.																	
๖.																	
๗.																	
๘.																	

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

(ลงชื่อ).....ผู้ประเมิน

(.....)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เกณฑ์ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

รายการประเมิน	ระดับคุณภาพ			
	๔	๓	๒	๑
๑. ความมุ่งมั่นในการทำงาน	มีความมุ่งมั่น ขยันหมั่นเพียร ตั้งใจเรียนเป็นอย่างมาก	มีความมุ่งมั่น ขยันหมั่นเพียร ตั้งใจเรียนดี	มีความมุ่งมั่น ขยันหมั่นเพียร ตั้งใจเรียนเป็นบางครั้ง	ขาดความมุ่งมั่น ไม่สนใจการเรียน
๒. ความรับผิดชอบ	ส่งงาน ครบถ้วนและตรงเวลาเป็นประจำเสมอ	ส่งงาน ครบถ้วนและตรงเวลา	ส่งงานครบถ้วน แต่ไม่ตรงเวลา หรือส่งงานไม่ครบถ้วนแต่ตรงเวลา	ส่งงานบ้าง บางครั้ง
๓. ความมีระเบียบวินัย	ปฏิบัติตามข้อตกลงที่กำหนดขึ้น ร่วมกันเป็นอย่างดี	ปฏิบัติตามข้อตกลงที่กำหนดขึ้น ร่วมกัน	ปฏิบัติตามข้อตกลงที่กำหนดขึ้น ร่วมกันเป็นบางครั้ง	ไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงที่กำหนดขึ้น ร่วมกัน
๔. ความเอื้อเฟื้อและสามัคคี	มีความสามัคคี และช่วยเหลือเพื่อนเป็นอย่างดีและสม่ำเสมอ	มีความสามัคคี และช่วยเหลือเพื่อนเป็นอย่างดี	มีความสามัคคี และช่วยเหลือเพื่อนเป็นบางครั้ง	ขาดความสามัคคีและไม่เอื้อเฟื้อต่อเพื่อน
๕. ความเชื่อมั่นในตนเอง	มีความเชื่อมั่น กล้าแสดงความคิดเห็น มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เป็นประจำสม่ำเสมอ	มีความเชื่อมั่น กล้าแสดงความคิดเห็น มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	มีความเชื่อมั่น กล้าแสดงความคิดเห็นในบางโอกาส	ขาดความมั่นใจ ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น

แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ประเมิน

๑. ความมุ่งมั่นในการทำงาน
๒. ความรับผิดชอบ
๓. ความมีระเบียบวินัย
๔. ความเอื้อเฟื้อและสามัคคี
๕. ความเชื่อมั่นในตนเอง

ที่	พฤติกรรม ชื่อ - สกุล	ข้อ ๑	ข้อ ๒	ข้อ ๓	ข้อ ๔	ข้อ ๕	คะแนน (๒๐)	สรุป	
		(๔)	(๔)	(๔)	(๔)	(๔)		ผ่าน	ไม่ผ่าน

เกณฑ์การประเมิน

- คะแนนรวม ๑๖ - ๒๐ คะแนน ระดับ ดีมาก จำนวน..... คน คิดเป็นร้อยละ
- คะแนนรวม ๑๔ - ๑๕ คะแนน ระดับ ดี จำนวน..... คน คิดเป็นร้อยละ
- คะแนนรวม ๑๒ - ๑๓ คะแนน ระดับ พอใช้ จำนวน..... คน คิดเป็นร้อยละ
- คะแนนรวมน้อยกว่า ๑๒ คะแนน ระดับ ปรับปรุง จำนวน..... คน คิดเป็นร้อยละ

เกณฑ์การประเมิน ได้คะแนนร้อยละ ๘๐ ขึ้นไป จึงถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน

(ลงชื่อ).....ผู้ประเมิน

(.....)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....